

Runopagin Ruotsin Peshal

(op. Pekka Ruotsille 22. 9. 1962)

*Kuuzikymmen vuotta täytti
Pesha-velli Oulus,
kus on vuotta kaksikymmen
olluh mones koulus.*

*Syndyjäh on karjalaine,
ihan rajal, Salmis,
kunne lähtemäh häi olis
hosboi järgieh valmis.*

*Karjalazil kodihpäi näit
ainos vedäv mieli —
kodi, kondu, uskondo
da sego oma kieli.*

*Hyvähäi on pohjolasgi
olla kelle pidäv,
no vai sentäh Karjalah päi
heijän mieli vedäv.*

*Mugai meijän Pesha-velli
salmilazii muistav,
heijän ker ku pagin ainos
parahiten luistav.*

*Salmilazii nagrattannuh
on häi mondu kerdua
paginoil da shuutkil monil,
mil ei lövvy verdua.*

*Yksi vai on olluh ainos
hänel tämä hädä,
gu sen poiijat oppinnuh
ei tuatan kielydä tädä.*

*Karjalaizuol hyö vai nygöi
kaikin selgiä kiändäv,
omua oululastu kielyd
pagizov da viändäv.*

*Yksi heis jo meni tuolloi
ihan »na krai svietu»,
Austraaliah ailastihe,
mis päi viestii »nietu».*

*Toine, Martti, segi lähti
laivoil suuril meril
eigo aijo eniä tulla
tuane pohjan peril.*

*Muga meijän karjalaizuus
hubenov da häikyy,
konzu tämä sugupolvi
omah haudah vaibuu.*

*Sentähbo tua meijän Pesha
eläkkäh da olgah,
vanhakse da viizahakse
lopul igiä tulgah!*

Vanhin velli Nikolaos

Prof. Erkki Halme

— 50 vuotta täytti 11. 9. 62 karjalainen tiedemies, korkeimman luokan kala-asiantuntija, professori Erkki Halme Helsingissä.

Professori Halme on syntynyt Sortavalassa, tullut ylioppilaaksi Helsingin Suomalaisesta Normaalityksestä v. 1931, suorittanut fil. kand. tutkinnon v. 1936, maat.- metsät. kand. tutkinnon v. 1938, fil. lis. tutkinnon eläintieteessä v. 1943, maat.- metsäst. lis. tutkinnon sovelletussa limnologiassa v. 1945 ja saanut maat.- metsät. tohtorin arvon samana vuonna.

Hän on ollut Helsingin Yliopiston palveluksessa v:sta 1931 lähtien, aluksi ylimääräisenä avustajana eläintieteellisen museon preparatoriossa, v:sta 1935 eläintieteellisen laitoksen preparaattorina, v:sta 1937 zootoomisen laitoksen opetuslisensiaattina ja v:sta 1946 lähtien hän on toiminut kalastustieteen ja sovelletun limnologian dosenttina hoitaen yliopiston kalastustieteellistä opetusta ja luennoiden myös sekä teoreettisen limnologian että vesien suojelun alalta.

V. 1946 professori Halme nimitettiin maataloushallituksen kalataloudellisen tutkimustoimiston kalastusbiologiksi, v. 1948 saman laitoksen vt. johtajaksi ja v. 1951 tutkimustoimiston johtajaksi ja professoriksi. Kalastussäätiön toiminnanjohtajana hän oli vv. 1948—1957. Hän on toiminut myös puheenjohtajana, jäsenenä ja sihteerinä useissa valtion ym. komiteoissa ja toimikunnissa.

Professori Halmeen julkaisuutoiminta on huomattavan laajaa, käsittäen alun toistasataa erillistä tutkimusta ja tutkielmaa. Lisäksi hän on julkaissut useita tietoteoksia, joista uusin on kuluvana vuonna ilmestynyt laaja kokoomateos »Meren rikkaudet ja niiden hyväksikäyttö».

Tiedemiehenä professori Halme on tunnettu myös maamme rajojen ulkopuolella. Hän on mm. amerikkalaisen The International Oceanographic Foundationin kunniajäsen, Kansainvälisen ravitsemus- ja vitaaliainetutkimusseuran tieteellisen neuvoston jäsen ja Kansainvälisen

merentutkimusneuvoston toinen virallinen Suomen edustaja. Lisäksi hän on jäsen useissa kotija ulkomaisissa tieteellisissä seuroissa. Hän on osallistunut moniin tieteellisiin kongresseihin ulkomailla ja ollut Kansainvälisen elintarvikkeja maatalousjärjestön, FAO:n stipendiaattina Yhdysvalloissa vv. 1953—1954.

Talvisodan aikana professori Helme toimi Helsingin sotilaspiirin ilmatorjunnan palveluksessa. Jatkosodassa hän oli jaosjohtajana ja komppanian päällikkönä rintamalla ottaen osaa taisteluihin Laatokan luoteispuolella ja Karjalan kannaksella. Vv. 1942—1943 hän oli Aunuksen ryhmän kalastusupseerina ja Säämäjärven kalastuskomppanian päällikkönä. Sotilasarvoltaan professori Halme on yliluutnantti.

Professori Halmeen erikoisharrastuksia ovat kansanterveysyö ja kouluradiotoiminta. Hän on mm. »Terveyttä Kohti»-lehden johtokunnan puheenjohtaja. Kouluradiotoimintaan hän on osallistunut sen perustamisajoista lähtien. Useiksi sadoiksi tuhansiksi on laskettava niiden kansakoululaisten määrä, jotka radion välityksellä ovat seuranneet hänen opetustaan biologian eri aloilta. Professori Halme on Vapaamielisten liiton valtuuskunnan jäsen.

Hän on Karjalan Sivistysseuran jäsen.

50 vuotta täytti virolaissyntyinen kirkkohera Edgar Ernest V a a l g a m a a Pertunmaalla. Hän on syntynyt Latviassa, tullut ylioppilaaksi 1932 Latviassa, opiskellut Tarton yliopistossa 1932—33 ja hänet on vihitty papiksi 1940. Ylimääräisenä pappina hän on ollut Asikkalassa, Rengossa ja Pielisjärvellä. Pertunmaan kirkkoherra hän on vuodesta 1954.

50 vuotta täytti 4. 9. ompelija Lempi P u s u, o.s. Alisto, Imatralla. Hän on syntynyt Mantsinsaarella. Nuorena tyttönä hän oli töissä Valamossa siirtyen v. 1930 Pitkärannan tehtaalle. V. 1939 alussa hän muutti perheineen Imatralle. Hänen miehensä kaatui v. 1941 Syvärillä, minkä jälkeen rouva Pusu on elättänyt tyttärensä ompelijana sekä tehtaan työssä toimien.

— 50 vuotta täytti fil.tohtori Veijo M a t t i n e n 25. 10. 62 Helsingissä. Hän on Vuokkiniemen Mattisten jälkeläisiä, Pekka ja Maria Mattisen poika. Sotilasarvoltaan hän on yliluutnantti.

— 50 vuotta täytti 3. 9. 62 Mikko P ö s s i Ruotsissa. Hän on kotoisin Salmista. Sodan aikana hänet aliupseeriarvosta korotettiin upseeriksi ja hän on sotilasarvoltaan vänrikki. Åshammar-Hoforsissa hänet tunnetaan rehtinä työtoverina ja esimerkillisenä karjalaisena. Alusta alkaen hän liittyi Ruotsin suomal.ortod. seurakuntaan ja ottaa ahkerasti osaa Tiistai-kerho työhön.

Kultahäitään viettivät 7. 10. Vesannon Uutisharjussa palstatilallinen Ivan (Johannes) ja hänen vaimonsa Saša (Sanni) Honkaselkä. He ovat kotoisin entisen Salmin kunnan Rajaselänykylästä.

— *Avioliittoon vihittiin* 20. 10 Töölön kirkossa lääket. kand. J a a k k o V a a r a ja sair. hoit. R a i j a S a l m i.

2. 11. 62 vihittiin maat.metsät. tohtori Tuomas K e r ä n e n ja neiti Elsa Maria V ä n s k ä (Impilahti) Helsingissä.

Naimattoman osa

*Voi milmani mies poloista,
kun en nainut naiskuluista.
Kaksin on kalani veessä,
kaksin ilman linduzetki,
kaksin aijanseibähätki,
mie yksin poloni poiga.*

(Rukajärvi)

— Seuramme kunniajäsen, kanslianeuvos, filosofian tohtori Rafael E n g e l b e r g kuoli 19. 10. 62 Helsingissä. Hänet siunattiin viimeiseen lepoon Helsingin Vanhassakirkossa 26. 10. 62 vakuuttavin ja juhlatin menoin. Seuramme seppeleen laskivat toim.joht. B. Karpela, opettaja Vasili Keynäs, os. pääll. K. Pamilo ja fil.tri E. Vesanen. Kuten muistamme, täytti Rafael Engelberg 80 vuotta 31. 1. 62. Lausumme muistosanat hänestä lehtemme ensi numerossa.

— Maria J a k o s u o o.s. Hokkinen kuoli 21. 10. 62 Tampereella. Hän oli syntynyt 22. 1. 1899 Suojärvellä. Hänet haudattiin Helsingin ortod. hautausmaalle 28. 10. 62.

14. 9. 62 kuoli kenraalimajuri Erkki Johannes Raappana pitkäaikaisen sairauden murtamana. Hän syntyi 1893 Oulunjoella ja tuli ylioppilaaksi Oulusta. Hän liittyi 27. Jääkäripataljoonaan 1916, kävi seuraavana vuonna sotakoulun kurssin Libaussa ja tuli luutnanttina Suomen armeijan palvelukseen 1918. Vapausotaan hän otti osaa joukkueenjohtajana. Talvisodassa hän toimi Ryhmä Raappanen komentajana Kuhmon rintamalla ja jatkosodassa hänet määrättiin 14. Div. komentajaksi. Sodan päätyttyä kenraalimajuri Raappana määrättiin rajavartiostojen tarkastajaksi, mutta 1947 Valpo pidätti hänet. Armeijassa olonsa loppuajan hän palveli Perä-Pohjolan sotilasläänin komentajana, johon virkaan hänet nimitettiin 5. 5. 1949, mutta josta hänet vapautettiin jo samana päivänä.

Erikoisesti jatkosodan aikana Raappana tuli tunnetuksi Rukajärven suunnan komentajana. Tällä taipaleella hän joutui käymään raskaat taistelunsa, ennen kaikkea Omeliassa. Näissä taisteluissa hän heikoilla voimillaan löi ylivoimaisen vastustajansa. Jo näiden taistelujen aikana kävi ilmi, että hänen tahtonsa yksin määräsi, mitä taistelukentällä tapahtui. Näitten taistelujen tuloksena Suomen Marsalkka, armeijan ylipäällikkö, nimitti hänet 4. 8. 1941 Mannerheim-ristin ritariksi. Raappana oli järjestyksessä kolmas, joka sai tämän kunniamerkin.

Rukajärven suunta tuli kuuluisaksi sotiemme aikana. Tämä oli laaja erämaa-alue, jossa todella ainoastaan vain eräolosuhteisiin tottuneet joukot pystyivät operoimaan. Aloiterikkäänä ei kenraali Raappana pidättänyt joukkojaan yksinomaan asemissa, vaan ne suorittivat syvälle vihollisen selustaan ulottuvia partioretkiä vahvoin osastoin.

Sodan loppuvaiheet kesällä 1944 toivat entistäänkin loistavampia voittoja hänen komentamalleen divisioonalle. Sodan väsyttämät joukot joutuivat vetäytymään Rukajärven suunnalta vanhaa rajaa kohden. Syntyivät kuuluisat Ilo-mantsin mottitaistelut, joissa Raappana väsyneillä joukoillaan löi kaksi vihollisen divisioonaa miltei tuhon partaalle.

— Valokuvausalan karjalainen suuryrittäjä, toimitusjohtaja Eino Aleksander Partanen kuoli 3. 8. 62 Helsingissä. Hän oli syntynyt 7. päivänä heinäkuuta 1902 Jääskessä. Koulu- ja kaupalliset opintonsa päätettyään hän tuli liikealalle ja perusti v. 1926 Hankoon valokuvausliike Helioksen, jonka hän siirsi v. 1931 Viipurin. V. 1955 hän perusti Kuva-Sampo Oy:n ja v. 1959 Mitras Oy:n sekä toimi kaikkien näiden yhtiöiden johdossa loppuun saakka.

— Olga Fomin (o.s. Vornanen) kuoli 22. 8. 62 Kotkassa. Hän oli syntynyt 6. 7. 1895 Korpiselällä. 1920-luvulla hän tuli Suojärvelle ja toimi useita vuosia kotiapulaisena I. J. Karpoffin kauppatalossa. Hän solmi avioliiton aunuksenkarjalaisen Juho Fominin kanssa v. 1931.

Huomasimme että . . .

— Pastori Veikko Tajakka on kuluneena kesänä suorittanut teologian kandidaatin tutkinnon Pariisin ortod.instituutissa. Pastori Niilo Karjomaa, joka on suorittanut jo vuosia sitten teol. kand. tutkinnon samassa instituutissa, on tällä välillä suorittanut teol. lisensiaatin tutkinnon, mutta varsinainen lisensiaatin kirjallinen työ on vielä kesken. Aihe on karjalaisille mielenkiintoinen. Se käsittelee Novgorodin lähetystyötä Itämeren suomensukuisten kansojen, lähinnä karjalaisten, inkerikkojen ja vatjalaisten keskuudessa.

— Helsinkiläinen (= salmilainen) kyykänlyöjä Pauli Haasia sai heinäkuussa todella Pietarin kalansaaliin. Tuulen takia hän ei onnistunut nostamaan omia verkkojaan, mutta samainen tuuli kiikutti veneen viereen kalalaatikon, jossa oli 11 haukea ja 1 siika täysin moitteettomassa kunnossa.

— Hämäläisosakunta kokosi kotiseutukiertueellaan paljon »vanhaa ja arvokasta», kertoi Uusi Suomi 30. 9. 62. Uutista koristi 2 palstan valokuva värttinällä kehräävästä Alina Aromasta. Hän ja hänen miehensäkin Juho Aromaa, kylänimeltään Ahtuinen, ovat Aunuksen-Karjalan lyytiläisiä. He siirtyivät Aunuksen kansannousun jälkeen Santalanjärven Niinisaaren kylästä Suojärvelle ja Moskovan pakorauhan jälkeen Kylmäkoskelle.

— Itä-Saksa on tavallaan kärsinyt 3 vararikkoa: 1) poliittinen vararikko tuli ilmeiseksi, kun länteen pakenevien esteeksi piti rakentaa ihmisoikeuksia loukkaava rajamuuri, 2) taloudellisen vararikon voi todeta jokainen, joka pääsee käymään Itä-Saksan tyhjissä liha- ja siirtomaatavarakaupoissa, 3) sivistyksellinen vararikko on vähemmän näkyvässä. Se on kuitenkin olemassa. Itä-Berliinin yliopistosta on länteen paennut 287 henkilökunnan jäsentä, Itä-Berliinin tiedeakatemiasta 233, Hallen yliopistosta 147, Leipzigin 197 ja Dresdenin tekn. korkeakoulusta 89.

— Maidon tuotanto maassamme oli v. 1961 yhteensä 3.650 milj. kiloa. Vastaavat luvut olivat v. 1960/3.486, v. 1957/3.115 ja v. 1938/2.670 milj. kiloa.

— Meijerivoin tuotanto maassamme oli v. 1961 yht. 92,1 milj. kiloa. Vastaavat luvut olivat v. 1960/89,4, 1957/72,0 ja 1938/34,4 milj. kiloa.

— Tukholmassa asuva varatuomari Jüri Poska valmistautuu yksityisesti ortod. papin virkaan. Hän on itsenäisen Viron ensimmäisen ulkoministerin poika, jonka eno Nikolai ja isä Peeter Poska olivat ortod. pappeja. Jüri Poska on jo vuosia ollut virolaisen veljeskirkon synodin maallikkojäsen pakolaisuudessa.